

Ukrainas ekonomi ett år efter starten på den fullskaliga ryska invasionen

YULIYA MARKUTS, LINA ZADOROZHNIYA OCH INNA STUDENNIKOVA

Yuliya Markuts är föreståndare för Centre for Public Finance and Governance vid Kyiv School of Economics. Hon är docent vid State University of Trade and Economics i Kyjiv. jmarkuts@kse.org.ua

Lina Zadorozhnia är analytiker vid Centre for Public Finance and Governance vid KSE. Hon är doktor i finansiell ekonomi. lina.zadorozhnyia@gmail.com

Inna Studennikova är analytiker vid Centre for Public Finance and Governance vid KSE. Hon har en masterexamen i nationalekonomi. studennikova@ukr.net

Vi vill tacka Högskolan Kristianstad för tillhandahållandet av lokaler. Vi vill också tacka Wenner-Gren stiftelsen för finansiellt stöd till Yuliya Markuts och Högskolan Kristianstad för tillhandahållandet av stipendium till Lina Zadorozhnia finansierat av Länsförsäkringar. Översatt från engelska av Lovisa Persson.

Den här artikeln behandlar den makroekonomiska och statsfinansiella utvecklingen i Ukraina efter den fullskaliga invasionen av Ryssland den 24 februari 2022. Vi diskuterar hur kriget påverkat den ekonomiska aktiviteten och den ukrainska statens möjligheter att finansiera nödvändiga militära och sociala utgifter. Vi förklarar också hur statens budget och det finanspolitiska ramverket har anpassats till de nya förhållandena. Vi avslutar med att diskutera betydelsen av samarbeten med internationella organisationer och hur dessa kan utvecklas.

Rysslands oprovocerade och fullskaliga invasion av Ukraina har utvecklats till det största kriget i Europa sedan andra världskriget. Kriget har fört med sig omfattande sociala och ekonomiska förändringar i Ukraina. Förutom det mänskliga lidandet, har kriget orsakat stor förstörelse på infrastrukturen, en nedgång i den ekonomiska aktiviteten, växande inflation och dessutom har de militära utgifterna skjutit i höjden. Samtidigt har statens budget lyckats anpassa sig till dessa nya utmaningar; den offentligfinansiella situationen är stabil. Befolkningen fortsätter att betala skatter och samarbetet med internationella organisationer är omfattande.

Krig har visat sig vara en källa till allvarliga negativa ekonomiska chocker, däribland kapitalförstörelse, svårigheter att betala på statsskulden, inkallelse av stora delar av befolkningen till militär tjänstgöring och förändringar i hushållens preferenser. Krig utlöser också mer vanligt förekommande ekonomiska störningar såsom ökade statliga utgifter, en växande offentlig (och militär) sektor, förändringar på arbetsmarknaden och införande av restriktioner på finansiella marknader och på varumarknader (Auray och Eyquem 2019).

Gupta m fl (2022) studerar effekterna av ett antal våldsamma konflikter i olika delar av världen (inklusive ihållande hot från terroristgrupper) och finner dramatiska ökningar i inflation och fall i BNP-tillväxt. Både kort- och medelfristiga tillväxtutsikter blir lidande, troligtvis som ett resultat av att militära utgifter tenderar att öka under konflikter men inte nödvändigtvis minska lika snabbt efter, vilket tränger ut mer produktiva offentliga utgifter såsom utbildning och hälso- och sjukvård.

Krig och våldsamma konflikter påverkar inte bara de länder som är direkt involverade. Världsbanken (2020) estimerar effekterna av kriget i Syrien på de närliggande länderna Irak, Libanon och Jordanien. Resultaten visar att den samlade negativa effekten på BNP i de tre länderna motsvarar ca 11 procent som andel av BNP före kriget. Andra effekter i de tre grannlän-

derna inkluderar: ökad fattigdom, försämrad arbetsmarknad för kvinnor och ökad efterfrågan på offentlig service på grund av flyktingströmmarna.

Vad gäller de offentligfinansiella utmaningarna identifierade Schumpeter (1991) följande två utmaningar för länder som befinner sig i krig: (1) finansieringen av kriget (*fiscal problem*) och (2) finansieringen av återuppbyggnaden (*securing goods problem*). Vidare måste länder i krig avgöra om finansieringen av krig och återuppbyggnad ska ske med hjälp av lån eller skatter. Seligman (1918) jämförde finansieringsmixen under första världskriget och drog slutsatsen att de krigförande länderna till övervägande del förlitade sig på lån. I och med den amerikanska skattelagstiftningen från 1917 ökade dock också skatteintäkterna kraftigt (Taussig 2017) och president Roosevelt höjde inkomstskatterna ytterligare för att finansiera deltagandet i andra världskriget och förmånspaket för veteraner (Alstott och Novick 2005). Samtidigt finns det också exempel på det motsatta då Bushadministrationens skattesänkningar 2003 skedde samtidigt som USA befann sig i krig i både Afghanistan och Irak (Mehrotra 2010). Det kroatiska exemplet har visat att en alltför stor tonvikt vid lånefinansiering i tider av krig kan vara kraftigt inflationsdrivande (Anušić 1994).

I ljuset av de stora offentligfinansiella utmaningar som krig för med sig finns det en risk att allmänheten tappar förtroendet för finanspolitiken, vilket kan leda till minskad villighet att betala skatter. I fallet med Ukraina fortsätter dock landet att fungera ur ett offentligfinansiellt perspektiv. Befolkningen fortsätter att betala skatter, i vissa fall t o m i förskott.

1. Makroekonomiska utsikter

Sedan den 24 februari 2022 har den ukrainska ekonomin ställts inför oöverträffade utmaningar. Förutom det stora antalet mänskliga offer och de massiva befolkningsförflyttningarna har också industrier, transportinfrastruktur, energianläggningar och annan kritisk infrastruktur förstörts. Företag har fått stora problem med logistik och störningar i leverantörskedjor för råmaterial och varor. Mot denna bakgrund har en radikal förändring skett i den ukrainska ekonomin och den ekonomiska aktiviteten har minskat kraftigt.

Estimerade skador

Förstörelsen i Ukraina är svår att överskatta. Den ryska militären har förstört och fortsätter att angripa militära anläggningar såväl som bostadsområden, transportinfrastruktur, energianläggningar och industriella anläggningar. Alla sektorer har lidit stora förluster som en följd av Rysslands aggressioner.

Enligt Kyiv School of Economics (KSE) (2022) kan den totala mängden direkta skador på bostäder, kommersiella fastigheter och annan infrastruktur estimeras till 143,8 miljarder dollar efter ett år av fullskalig invasion. De största skadorna har uppstått i bostadssektorn (53,6 miljarder dollar).

Skadorna på transportinfrastrukturen estimeras till 36,2 miljarder dollar och skadorna i energisektorn estimeras till 8,1 miljarder dollar. Företagens förluster i termer av förlorade tillgångar estimeras till 11,3 miljarder och i jordbrukssektorn estimeras förlusterna till 8,7 miljarder – där förstörelse av jordbruksmark ingår. De estimerade skadorna kan vara än högre än vad dessa siffror visar. Bland annat saknas mer detaljerad information om skadorna på energiinfrastrukturen och dessutom finns det ingen information om vilka skador som uppstått i de tillfälligt ockuperade områdena.

Ekonomisk aktivitet

Kriget har inneburit förlorade inkomster för företagen och dessutom ökade krigsrelaterade utgifter, exempelvis utgifter för förflyttning av verksamheter och stöd till de anställda som följer med. Många företag har delvis eller helt upphört med sina verksamheter till följd av det dåliga säkerhetsläget, den nedstängda infrastrukturen eller på grund av förlorad tillgång till varumarknader och råmaterial. Inom jordbrukssektorn har avkastningen och mängden kultiverade områden minskat.

Effekten av den militära aggressionen på den ekonomiska aktiviteten har alltså varit enorm: real BNP har fallit dramatiskt, inflationen stigit kraftigt, det har uppstått allvarliga störningar i utrikeshandeln, investeringarna har upphört, stora delar av arbetskraften har flytt landet och underskottet i statsbudgeten har stigit till oöverträffade nivåer som ett resultat av ökade militära och sociala utgifter.

Till allra största del var dynamiken under 2022 sådan att påverkan på BNP var kraftigt negativ. Å andra sidan motverkades denna negativa dynamik av en gradvis anpassning bland ekonomiska agenter till de nya förhållandena. Enligt bedömningar gjorda av det ukrainska finansdepartementet kan fallet i BNP estimeras till 30,4 procent (± 2 procent) under 2022, vilket kan jämföras med en ökning i BNP med 3,4 procent under 2021 (Ukrainas departement för ekonomi 2022). Den ekonomiska aktiviteten återhämtade sig under andra och tredje kvartalet 2022 tack vare befrielsen av ockuperade ukrainska områden, företagets anpassningar till nya förhållanden och sjösättandet av *Black Sea Grain Initiative*, vilket tillåter betydande volymer matexport från ukrainska hamnar. Avtalet signerades 22 juli av parterna Turkiet, Ryssland och Ukraina (*Black Sea Grain Initiative 2022*). Dock hindrar existerande logistiska problem (särskilt i den ukrainska metallindustrin), förstörelsen av produktionskapacitet (särskilt i energisektorn) och minskade hushållsinkomster en verklig återhämtning i ekonomin.

Inhemsk efterfrågan kommer trots detta att vara den främsta motorn för BNP-tillväxt under 2023. Eftersom investeringsbeslut är väldigt känsliga för säkerhetsrisker kommer tillväxten i fysiskt kapital att hållas tillbaka. En minskad utländsk efterfrågan kommer att påverka BNP negativt under 2023. Utsikterna för en återhämtning i exporten är dåliga på grund av de existerande logistiska problemen och förstörelsen av vissa exportindustriers fysiska kapital. Dock kommer importtillväxten att vara hög på

grund av hög konsumtion och den begränsade inhemska produktionen.

Trots detta kan en gradvis återhämtning skönjas under 2023–24 enligt prognoser utförda av Ukrainas centralbank. Den förutspådda lättningen i säkerhetsrisker fr o m mitten på 2023 är avgörande för denna återhämtning. Ett fullständigt återupptagande av aktiviteten i hamnarna i Svarta havet kommer att möjliggöra en betydande ökning i exporten. Finanspolitiken kommer att stimulera både konsumtionsefterfrågan och investeringar i Ukrainas återuppbyggnad. Samtidigt kommer de omfattande förlusterna i termer av arbetskraft och produktionskapacitet, höga energipriser och stora importbehov att verka dämpande på den ekonomiska återhämtningen. Sammantaget väntas BNP-tillväxten under följande år att begränsas till 4–5 procent (Ukrainas centralbank 2022a).

Redan 2014, då kriget startade, var konsekvenserna för den ukrainska ekonomin kraftigt negativa. Under 2014–15 var minskningen i BNP tio procent som en följd av kriget och den olagliga annekteringen av Krimhalvön. Den genomsnittliga tillväxten var därefter –0,85 procent under perioden 2012–21. Med en sådan negativ tillväxttakt kommer Ukrainas ekonomi att halveras inom de närmaste 82 åren.¹ Med denna projektion ser Ukraina ut att bli ett av världens minst konkurrenskraftiga länder. Vanligtvis tillhör Ukraina gruppen ”medelinkomstländer”, där genomsnittlig tillväxttakt är ca 4,2 procent, vilket i stället innebär att ekonomin dubblas inom en tidsperiod på 16,7 år.

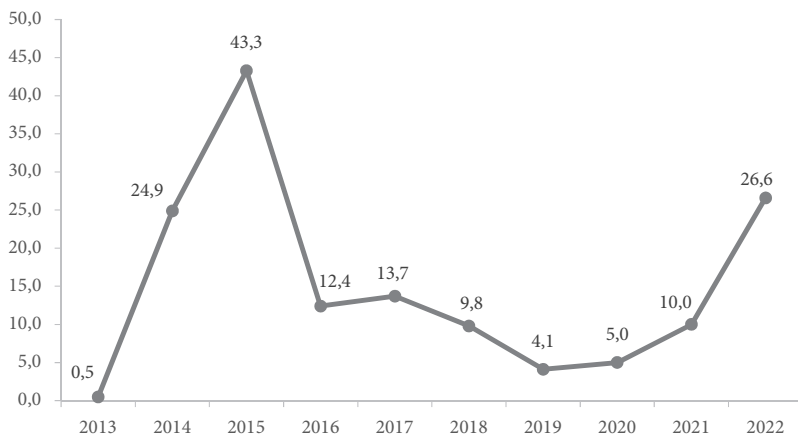
Inflation

Under våren 2022 ledde förstörelsen av företagande, ockupationen av territorier och flykten av arbetskraft till andra länder till en minskning i efterfrågan på varor och tjänster. Å andra sidan bidrog den förstörda infrastrukturen, kollapsen i logistiken och de höga energi- och matpriserna till ett tryck uppåt i inflationen. I april ökade således konsumentpriserna med 16,4 procent jämfört med mars, vilket var en ökning från 13,7 procent i mars jämfört med februari. I oktober accelererade den inflationistiska dynamiken som en följd av säsongeffekter och krigets utveckling. Förstörelsen av energiinfrastrukturen ledde till strömavbrott, som i sin tur ledde till en minskning i arbetade timmar och svårigheter med att lagra varor. Användning av alternativa och mer kostsamma energikällor blev nödvändigt. Dessutom blev jordbruksanläggningar också förstörda.

Enligt beräkningar gjorda av Ukrainas centralbank kommer inflationen att vara fortsatt hög (Ukrainas centralbank 2022c). Men den har hittills inte nått hyperinflationistiska nivåer och väntas inte heller göra det framöver. Den årliga inflationen landande på 26,6 procent under 2022 (Ukrainas statistiska centralbyrå 2022), en ökning från tio procent under 2021 (se figur 1). De huvudsakliga orsakerna bakom den höga inflationen är störningar i leveranskedjor, förstörelse av produktion, minskat utbud av varor och tjäns-

¹ Enligt 70-regeln ges fördubblingstiden för en variabel som växer gradvis av ungefär 70 dividerat med dess årliga tillväxttakt i procent (Mankiw 2020)

Figur 1
Inflation i procent
i december jämfört
med december före-
gående år

Källa: Ukrainas statistiska centralbyrå.

ter och ökade kostnader för företagen. Enligt centralbanken väntas inflationen minska till under 21 procent under 2023 och till under tio procent under 2024. En snabbare minskning i inflationen hindras av de höga kostnaderna för energi, vilket leder till högre hyror och avgifter för hushållen. Den återhållsamma monetariseringen av statens budgetunderskott bidrar också till att hålla inflationsförväntningarna i schack.

Växelkursen

Sedan början av kriget har den ukrainska centralbanken tillfälligt rört sig bort från den rörliga växelkurspolitiken för att i stället binda växelkursen till ett pris på 29,25 hryvnia per dollar. Fixeringen minskade osäkerheten för företagen och gjorde det möjligt att lugna valutamarknaderna. I ljuset av de fundamentala förändringarna i den ukrainska ekonomin sedan kriget började, och stärkningen av dollarn gentemot andra valutor, ändrades 21 juli 2022 den fasta växelkursen till 36,57 hryvnia per dollar, vilket innebar en devalvering med 25 procent (Ukrainas centralbank 2022b).

2. Statens utgifter och inkomster

Sedan början av kriget har den ukrainska statliga budgeten omdirigerats till militära syften. Utgifterna är huvudsakligen inriktade på att stärka landets försvarsförmåga och täcka de mest grundläggande sociala utgifterna som syftar till att trygga befolkningens livssituation, särskilt för äldre, interna flyktingar och arbetslösa. Alla övriga planerade investeringsutgifter och andra icke-nödvändiga utgifter frystes när det fullskaliga kriget inleddes.

Under 2022 antogs 13 ändringsbudgetar. Budgetutgifterna mer än dubblades i jämförelse med den första versionen av budgeten och uppgick till 3 037 miljarder hryvnia i den sista versionen som antogs den 19 novem-

Datum för antagande	Inkomster	Utgifter	Budgetunderskott
Ursprunglig version 2021-12-02	1 324	1 499	189
Ändringsbudget 2022-02-25	1 350	1 526	189
Ändringsbudget 2022-03-07	1 350	1 526	189
Ändringsbudget 2022-03-17	1 350	1 526	189
Ändringsbudget 2022-03-21	1 350	1 593	256
Ändringsbudget 2022-04-30	1 350	1 793	456
Ändringsbudget 2022-06-15	1 350	2 081	744
Ändringsbudget 2022-06-17	1 350	2 081	744
Ändringsbudget 2022-07-19	1 352	2 162	823
Ändringsbudget 2022-08-19	1 553	2 633	1 094
Ändringsbudget 2022-09-14	1 553	2 648	1 108
Ändringsbudget 2022-10-23	1 553	2 650	1 110
Ändringsbudget 2022-10-29	1 553	3 037	1 497
Ändringsbudget 2022-11-19	1 553	3 037	1 497

Tabell 1
Statens inkomster,
utgifter och under-
skott, miljarder
hryvnia

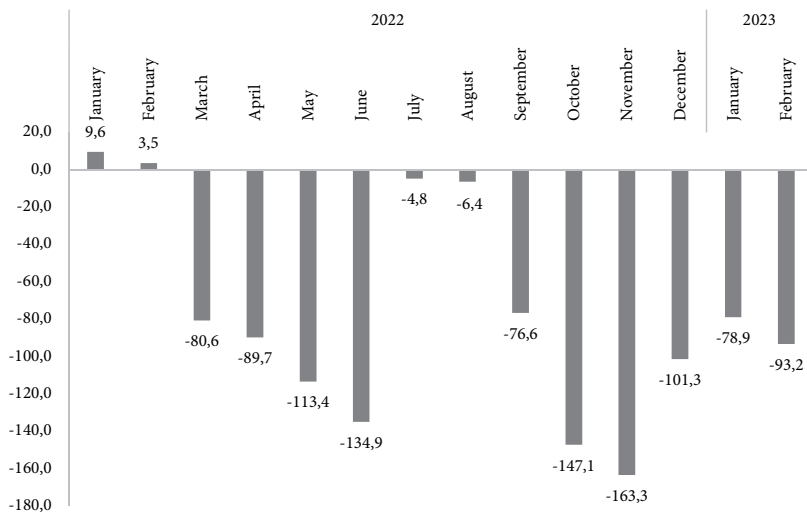
Källa: Ukrainsk lag 2021-12-02 No. 1928-IX "On the State Budget of Ukraine for 2022".

ber 2022 (se tabell 1). Samtidigt ökade inkomsterna med endast 15 procent och uppgick i november till 1 553 miljarder hryvnia. Detta fick som följd att det budgeterade underskottet blev nästan sju gånger så stort vid utgången av 2022.

Utgifterna ökade som en följd av ökade behov inom nationell säkerhet och försvar, sociala insatser – och då särskilt finansieringen av underskottet i pensionssystemet och stödet till internflyktingar – mobiliseringsförberedelser inom olika grenar av den ukrainska ekonomin, uppköp av naturgas för vintern 2022–23 och återställandet av transportförbindelser och infrastruktur.

Kriget orsakade en negativ chock i form av minskade skatteintäkter, vilket gör det svårt att finansiera hela den ukrainska budgeten med egna intäkter. För närvarande spenderar ukrainska staten hela 80 procent av de egna intäkterna enbart på det nationella försvaret och de militära insatserna. Den ukrainska statens utgifter för den militära insatsen täcks helt och hållet av dessa intäkter. Invånarna har fortsatt att betala skatter, inklusive bolagsskatten, dock i en mindre utsträckning som en följd av den minskade ekonomiska aktiviteten. En betydande del av bolagsskatten betalades i förväg (13,5 miljarder hryvnia, 1 januari 2023). Företagare gjorde alltså frivilliga inbetalningar i förväg som en solidarisk handling för att finansiera det militära försvaret. I själva verket har villigheten hos både individer och företag att bidra till finansieringen av det militära försvaret ökat stort. Potentiellt sett är detta relaterat till en ökad ansvarskänsla gentemot att bidra till statskassan och till finansieringen av offentlig service.

Figur 2
Statens underskott,
miljarder hryvnia

Källa: Ukrainska finansdepartementet.

Men trots den ökade villigheten bland den ukrainska befolkningen att bidra till statskassan har det internationella bidragsstödet varit avgörande för att kunna finansiera sociala utgiftsposter. Graden av egenfinansiering (med egna skatteintäkter) av budgeten minskade under mars–december 2022 till 53,1 procent, som ett resultat av ökat internationellt stöd. 46,4 procent av intäkterna kom från externa källor, alltså finansiellt stöd (lån, bidrag och garantier) från internationella partners. Sedan den 24 februari 2022 har Ukraina mottagit 31,1 miljarder dollar i internationellt stöd, av vilka en del har gått direkt in i den ukrainska budgeten. Av dessa har 16,9 miljarder varit lån och 14,2 miljarder bidrag. Under 2023–24 väntas höga volymer av internationellt finansiellt stöd, särskilt i form av bidrag.

Nästan 480,6 miljarder av budgetinkomsterna i hryvnia kom i form av externa bidrag under 2022, eller 32 procent av alla budgetintäkter. Som nämndes tidigare är finansieringsgraden 46,4 procent om även externa lån och garantier inkluderas. Tyvärr har inflödet av det externa stödet inte varit systematiskt eller förutsägbart. Detta gör det svårt att balansera utgifter och inkomster månad för månad. Utfallet i statens underskott på månadsbasis visas i figur 2. I genomsnitt var underskottet 91 miljarder hryvnia mellan mars 2022 och februari 2023.

På grund av behovet av att finansiera budgetunderskottet väntas statens skuldbörda uppgå till 90 procent av BNP i slutet av 2022. 60 procent av den externa skulden består av lån från internationella finansiella organisationer och utländska regeringar. Detta är lån som erbjudits med generösa villkor; de förfaller inte förrän om 35 år, de innehåller möjligheter till betalningsansänd och räntorna är låga. Detta tillåter det ukrainska finansdepartementet att hålla situationen under kontroll vad gäller underskottsfinansiering och skuldhantering.

Den totala mängden underskottsfinansiering uppgick till 44 miljarder dollar under november 2022. Det finns tre källor till finansiering: krigsobligationer, lån från internationella finansiella organisationer och bilaterala låneavtal och bistånd. Den huvudsakliga finansieringen kommer från den ukrainska centralbankens emitteringar av krigsobligationer. På andra plats kommer finansiering från USA, EU och andra donatorer och långivare i olika utsträckning.

På grund av de stora säkerhetsriskerna och den höga osäkerheten kring krigets utveckling utgår budgeten för 2023 från ett konservativt scenario för den makroekonomiska utvecklingen. I scenariot finns dock förväntningar om en viss ekonomisk återhämtning. BNP väntas öka med 3,2 procent under 2023 och inflationen väntas nå 28,4 procent, vilket är bara något lägre än inflationstakten på 30 procent i slutet av 2022.

I budgeten för 2023 antas också att de militära utgifterna är stabila, men fortfarande nio gånger högre än 2021. Inga höjningar i minimilöner eller bidragsstandarder väntas. Det årliga underskottet väntas uppgå till 21 procent av BNP (eller 35,5 miljarder dollar) under 2023 och den ukrainska regeringen väntas säkra finansieringen av detta underskott med hjälp av internationella partners.

En viktig prioritering under 2023 består av att påbörja finansieringen av återuppbyggnaden av Ukraina. Till följd av de ryska aggressionerna är behoven mycket stora. Tyvärr fördelades endast 1,4 procent av budgetutgifterna (en miljard dollar) till den interna återuppbyggnadsfonden (*Fund for Liquidation of the Consequences of Armed Aggression*). Detta är mindre än en procent av de totala behoven. Utan en betydande återuppbyggnad av skadorna på infrastruktur och andra tillgångar kommer utsikterna för den ekonomiska aktiviteten och för budgetunderskottet att förvärras.

3. Samarbete med internationella organisationer

Sedan det fullskaliga kriget brutit ut har relationerna med internationella organisationer stärkts och blivit mer långsiktiga, samtidigt som fokus också legat på att analysera och finansiera nuvarande behov. De största bidragsgivarna till den ukrainska statliga budgeten i finansiella termer är IMF (2,7 miljarder dollar), Världsbanken (1,4 miljarder dollar) och Europeiska investeringsbanken (EIB) (720 miljoner dollar) (Ukrainas finansdepartement 2023). Intäkterna från internationella partners har använts för att finansiera icke-militära syften, exempelvis: akutfinansiering av sociala utgifter och energi.

De internationella organisationerna har gjort bedömningar gällande ukrainsk BNP under 2022. I början av 2022 var de mer optimistiska, men i slutet av 2022 landade de i en konsensus om att ungefär en tredjedel av real BNP kan ha gått förlorad (se tabell 2).

Även om ledande internationella organisationer var ganska korrekta i sina estimeringar av den potentiella nedgången i BNP redan i början av den

Tabell 2
Samarbete med
internationella orga-
nisationer och deras
prognoser

	IMF	EBRD	Världsbanken
Real BNP 2022 (%-förändring)	- 35	- 30	- 35
Konsumentpriser 2022 (%-förändring)	20,6		30
Real BNP 2023 (%-förändring)		8	3-4
Finansiering av den ukrainska budgeten fram till 30 december 2022 (miljarder dollar)	2,7		1,4

Källa: IMF (2023a); Världsbanken (2023b); European Bank of Reconstruction and Development (EBRD) (2023); Ukrainas finansdepartement (2023).

fullskaliga invasionen, var åtgärderna som vidtogs inte tillräckliga för att motverka denna. Ett finansieringsgap för 2023 behöver undvikas, inte bara för att hjälpa Ukraina, utan också för att minimera de negativa konsekvenserna för den globala ekonomin. Den ukrainska statskulden som andel av BNP har redan stigit till 90 procent, vilket kraftigt överstiger det skuldankare på 60 procent som antogs som regel innan kriget. Denna regel, och även andra regler inom det finansiella ramverket, har övergivits sedan det fullskaliga kriget startade.

IMF

Samarbetet med IMF är avgörande för att uppnå makroekonomisk stabilitet. Samarbetet har pågått länge och har bestått av lån, makroekonomiskt stöd och ekonomiskt samarbete. Ukraina blev medlem under andra året efter självständigheten (3:e september 1992) och har deltagit i 13 olika låneprogram. Det senaste IMF-besöket skedde i mars 2023 (IMF 2023b). Ett stödprogram (PMB, Program Monitoring with Board involvement) inleddes i december 2022 (IMF 2022). Målet med det fyra månader långa programmet är att stödja främst makroekonomisk och finansiell stabilitet, men även transparens och styrning.

Världsbanken

Världsbanken är den andra viktigaste internationella långgivaren till Ukraina efter IMF. Under 2022 bidrog de med 1,4 miljarder dollar som direktfinansiering till den ukrainska statsbudgeten. Utöver detta har de mobiliserat stöd från enskilda länder och organisationer såsom EU till andra delar av den ukrainska ekonomin till en summa av 20,6 miljarder dollar. Hjälpen från Världsbanken har kanaliseras via olika program; Financing of Recovery from Economic Emergency in Ukraine (FREE Ukraine), Public Expenditures for Administrative Capacity Endurance (PEACE), Ukraine Relief, Recovery, Reconstruction and Reform Trust Fund (URTF) och Contributions to Health Enhancement and Lifesaving (HEAL) Project (se exempelvis Världsbanken 2023a).

OECD

Samarbetet mellan Ukraina och OECD startade 1991, men intensifierades 2014 efter att de två parterna signerat ett s k *Memorandum of Understanding (MoU)*. De huvudsakliga målen i MoU:n är bekämpning av korruption, stärkande av Ukrainas skattesystem och främjande av konkurrenskraft. Under 2022 bestämde sig OECD-rådet för att upprätta ett sekretariat för relationen OECD-Ukraina som förflyttades från Paris till Kyjiv i mars 2023. Sekretariatet samfinansieras av Litauen och Polen, initialt under en femårsperiod (2022–26). Sekretariatet kommer att stödja uppfyllandet av MoU:n och Ukrainas egna återhämtningsprogram.

4. Avslutning

Den fullskaliga invasionen har inte bara haft humanitära, militära och politiska konsekvenser, utan också ekonomiska. Aktiviteten i den ukrainska ekonomin har minskat med ca 30 procent. De ukrainska statliga utgifterna har växt snabbare än intäkterna (även om skatteintäkterna förblivit relativt stabila och därmed helt täcker finansieringen av de militära utgifterna). Detta har lett till en dramatisk ökning i budgetunderskottet. Under 2022 har både budget och budgetregler behövt anpassas för att kunna hantera de enorma utmaningarna.

Den huvudsakliga slutsatsen kring statens finanser för 2022 är att alla de kritiska utgifterna blivit finansierade. Självklart hade inte detta varit möjligt utan stöd från internationella partners och emitteringen av krigsobligationer. Budgetstabiliteten kunde alltså huvudsakligen bevaras, vilket skapar positiva förutsättningar för 2023. Under 2023 planeras utgifter till en summa av 2600 miljarder hryvnia (ca 720 miljarder kr). Den huvudsakliga budgetposten är fortsatt det nationella försvaret (33 procent i förhållande till de totala utgifterna jämfört med 42 procent under 2022). Ukrainas egna försvarsutgifter kommer fortsatt att täckas av egna inhemska intäkter och internationellt stöd (bidrag och lång) dirigeras till icke-militära utgifter.

Alstott, A L och B Novick (2005), "War, Taxes, and Income Redistribution in the Twenties: The 1924 Veterans' Bonus and the Defeat of the Mellon Plan", *Tax Law Review*, vol 59, s 373–438.

Anušić, Z (1994), "Budget Deficit and Inflation", *Croatian Economic Survey*, s 21–35.

Auray, S och A Eyquem (2019), "Episodes of War and Peace in an Estimated Open Economy Model", *Journal of Economic Dynamics and Control*, vol 105, s 203–249.

Black Sea Grain Initiative (2022), *Initiative on the Safe Transportation of Grain and Foodstuffs from Ukrainian Ports*, https://www.un.org/sites/un2.un.org/files/black_sea_grain_initiative_full_text.pdf.

EBRD (2023), "Ukraine Overview", <https://www.ebrd.com/where-we-are/ukraine/overview.html>.

Gupta, S, B Clements, R Bhattacharya och S Chakravarti (2002), "The Elusive Peace Dividend", *Finance and Development-English Edition*, vol 39, s 49–51.

IMF (2022), "IMF Board Discusses Program Monitoring with Board Involvement for Ukraine", Pressmeddelande 22/446, 19 december 2022, <https://www.imf.org/en/News/Articles/2022/12/19/pr22446-ukraine-imf-board-discusses-program-monitoring-with-board-involvement-for-ukraine>.

IMF (2023a), "IMF – Ukraine", <https://www.imf.org/en/News/Articles/2023/01/19/pr23019-ukraine>.

REFERENSER

www.imf.org/en/Countries/UKR#country-data.

IMF (2023b), "IMF Staff Statement on Ukraine", Pressmeddelande 23/75, 15 mars 2023, <https://www.imf.org/en/News/Articles/2023/03/15/pr2375-imf-staff-statement-on-ukraine>.

Kyiv School of Economics (2022), https://kse.ua/wp-content/uploads/2023/03/ENG_FINAL_Damages-Report_.pdf.

Mankiw, N G (2020), *Principles of Economics*, Cengage Learning, Boston MA.

Mehrotra, A K (2010), "The Price of Conflict: War, Taxes, and the Politics of Fiscal Citizenship", *Michigan Law Review*, vol 108, s 1053–1078.

Ukrainas centralbank (2022a), <https://bank.gov.ua/ua/news/all/prosto-pro-ekonomiku-na-osnovi-materialiv-inflyatsiyogo-zvituzazajovten-2022-roku>.

Ukrainas centralbank (2022b), "NBU Fixes Official UAH/USD Exchange Rate at a New Level and Takes Additional Measures to Balance the FX Market and Support Resilience of Economy during the War", <https://bank.gov.ua/en/news/all/nbu-zafiksuvav-ofitsiy-niy-kurs-grivni-do-dolara-ssha-na-novomu-rivni-ta-vjiv-nizku-dodatkovih-zahodiv-dlya-zbalansuvannya-valyutnogorinku-ta-pidtrimannya-stiykosti-ekonomiki-v-umovah-viyini>.

Ukrainas centralbank (2022c), "Inflation-rapport oktober 2022", https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/IR_2022-Q4.pdf?v=4.

Ukrainas finansdepartement (2023), "Ukraine's State Budget Financing since the Beginning of the Full-scale War", https://www.mof.gov.ua/en/news/ukraines_state_budget_financing_since_the_beginning_of_the_full-scale_war-3435.

Ukrainas department för ekonomi (2022), <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=4470bafb-5243-4cb2-a573-5ba15d9c8107>.

Ukrainas statistiska centralbyrå (2022), <https://www.ukrstat.gov.ua/>.

Ukrainsk lag (2021), No. 1928-IX, "On the State Budget of Ukraine for 2022", december 2 2021, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1928-20#Text>.

Schumpeter, J A (R Swedberg, red) (1991), *Joseph A. Schumpeter: The Economics and Sociology of Capitalism*, Princeton University Press, Princeton.

Seligman, E R A (1918), "Loans Versus Taxes in War Finance", *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, vol 75, s 52–82.

Taussig, F W (1917), "The War Tax Act of 1917", *The Quarterly Journal of Economics*, vol 32, s 1–37.

Världsbanken (2020), *The Fallout of War: The Regional Consequences of the Conflict in Syria*, <https://openknowledge.worldbank.org/entities/publication/6fe38bb4-0168-5f5d-943d-e79ea80b-06be>.

Världsbanken (2023a), "Ukraine Relief, Recovery, Reconstruction and Reform Trust Fund (URTF)", <https://www.worldbank.org/en/programs/urtrf>.

Världsbanken (2023b), "The World Bank in Ukraine", <https://www.worldbank.org/en/country/ukraine/overview>.